

Végül a Szentatya imát mond a Szentháromsághoz, amellyel a szlávok apostolainak örökségét az Isten kezébe helyezi (29. p.). Rövidítve így idézhetnénk:

„... Mindenható Isten, aki egy vagy a Szentháromságban, kezébe helyezük a szláv népek hitét: őrizd és áld meg ezt a művet! Emlékezz, mindenható Atya, arra az időre, amikor akaratom szerint felragyogott „az idők teljessége” ezen népek és nemzetek felett... Te vagy az emberiség Teremtője és Atyja, s benned testvérek mind az emberek... Hallgasd meg, Atyánk, és add meg, amit az egyetemes Egyház kér ma tőled, hogy azok az emberek és népek, akik a tesszaloniak testvérek révén megismertek és elfogadtak téged, mint igaz Istent, és a keresetséggel gyermekeid szent közösségébe léptek, élhessék is zavartalanul az evangéliumot... Add meg, szentséges Háromság, egész Európa... vallási és keresztény egységét valamint minden népek testvéri közösségét...” (30. p.).

„Az egész egyház hálát ad, hogy a szláv népeket 11 évszázaddal ezelőtt a hit közösségére hívtad... Ezért különösen is hálával tartozik neked a szláv származású római főpap...”

„Mennyei Atyánk! Kezébe helyezzük a jövőt! Kérjük, Fiad Anyjának, az Egyház Anyjának közbenjárását éppúgy, mint apostolaid Péter és Pál, szent Benedek, Cirill és Metód, Ágoston és Bonaventúra, valamint Európa többi hit-hirdetői esedezéseit...”

Végül apostoli áldását adja mindannyiunkra, „szeretett testvéreire” II. János Pál pápa.

A LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLATOK RENDEZÉSÉNEK ALAPELVEI

(A Német Püspöki Kar határozatából. 1977).

Az utóbbi évtizedben jelentős változáson mentek keresztül a lelkipásztori szolgálatok a Német Szövetségi Köztársaságban. Főként az önkéntes, tiszteletbeli munkatársak és a lelkipásztori kisegítők helyzete változott meg. A tiszteletbeli szolgálatok mellett újak is születtek, mint pl. a diakónusok és a lelkipásztori asszisztensek (előadók). A változások alapja a II. Vatikáni Zsinat. Közös Szinódusokon az NSZK püspökei általános keretet állítottak föl „Pasztorális szolgálatok a közösségben” címmel, hogy egységesítsék a további fejlődést. A gyakorlatban mégis különböző, sőt egyes esetekben ellentétes irányú folyamattal találkozunk az egyházmegyékben. Előnybe kerültek a közvetlen eredményt célzó próbálkozások. Nem maradtak azonban el a papi hivatást és szolgálatot érintő teológiai következtetések sem, jóllehet nem mindenütt lépnek tudatosan előtérbe, s néha nem is kívánatosak. Ez a helyzet készítette a német püspököket arra, hogy leszögezzék az összes egyházmegyékre érvényes alapelveket.

1. Kiindulópont és cél

Egyházközségeinkben találkozunk a Szentlélek működésének számos jelével: személyek, családok, csoportok igyekeznek életüket az evangélium szerint alakítani; mások pedig egészen egyházi szolgálatra szentelik magukat. Sokan segítenek az egyházközségben. Ennek ellenére a helyzet nem könnyebb.

A közeljövőben különös teherként nehezedik a püspökökre s egyházközségekre a paphiány, amit súlyosbít a papság kiöregedése és a hívek igényeinek növekedése. A papok munkáján könnyíthetnek a tiszteletbeli és hivatásos munkatársak, de nem pótolhatják őket.

Könnyelműség volna, ha abból a feltevésből indulnánk ki a lelkipásztori szolgálatok rendezésénél, hogy az egész Egyházban megváltoznak a papsághoz megkívánt előfeltételek. Terveinket nem építhetjük olyan alapokra, amelyek megvalósítására belátható időn belül nem számíthatunk, s amelyek nem biztosítják, hogy rajtuk keresztül valóban elegendő papi hivatás támad az Egyházban. Aki bizonytalan várakozást kelt, az csak bénítja a hivatáskérdés határozott megoldását.

Felelőtlenség azonban az is, ha a jövő terveinek egyetlen elve a paphiány. A szükség- és pótmegoldások ugyanis gyakran helytelen kiutak. Józan tartóssággal, s ne csak átmenetileg vezessük be az új lelkipásztori szolgálatokat.

Már az ősegyház tanúsítja, hogy a lelkipásztori szolgálatok sokrétűsége megfelel az Egyház küldetésének. Az önkéntes vagy főhivatású diakónusok, illetve laikus segítők sok olyan feladatot vállalhatnak magukra, amit eddig elősorban vagy kizárólag papok végeztek. S mindezt nem szükségmegoldásként, hanem azért, mert erre illetékesek. Gyakran előfordult már az Egyház történelmében, hogy mélyreható fejlődésre ösztönöztek szorult és nehéz helyzetek.

A jelenlegi állapot tehát elsősorban ne arra vezessen, hogy minél több főállású lelkipásztori munkatársunk legyen, hanem hogy megújuljon az egész egyházi közösség. Közösségeink tevékenyen vegyenek részt az Egyház küldetésében, s ne várják, hogy mások gondoskodjanak róluk. Ez a folyamat már megindult, de még nem mélyült el eléggé.

Ezenfelül szükséges azonban, hogy – az egyénektől s csoportoktól vállalt szolgálatok mellett – működjenek olyanok is, akik másokat munkára készítetnek. Amennyire lehetséges, legyen ez a „szolgálók szolgálata” is önkéntes. Főleg nagyobb plébániákon és körzetekben alkalmazzunk teológiát végzett, sőt további szakképzettséggel rendelkező személyeket. Az NSZK-ban jelenleg igen sok civil hallgató folytat teológiai tanulmányokat, hogy később nem papként, de mégis főállásban dolgozhasson a lelkipásztorkodásban. Csalódások elkerülése végett sürgősen fel kell mérni az egyházmegyei szükségleteket, hogy ennek megfelelő eligazítást adhassunk a teológiai fakultásokra jelentkezőknek.

A lelkipásztori szolgálatok helyes rendezéséhez elkerülhetetlen, hogy teológiai különbséget tegyünk a felszentelésből eredő tisztség, hivatal és azon szolgálatok között, amelyek a keresztségen és bérmáláson alapulnak. Jóllehet egyes szolgálatok célja inkább a világ és a társadalom, másoké pedig az Egyház és közösségei, mégsem mondhatjuk, hogy az előbbi csak a laikusok, az utóbbi pedig a felszentelt papok feladata. Azt az egyházi tisztséget, amelyet nem vezethetünk le csak a keresztségből s bérmálásból eredő általános keresztyén méltóságból, régi idők óta a püspökök, papok és diakónusok hármás rendje gyakorolja. Ők kapták meg a teljhatalmat, hogy képezzék a közösség minden tagját és szolgálatait feladataik végrehajtására, igazgassák és vezessék a közösséget. Az egyházi tisztség tehát az egész Egyháznak és közösségnek kötelező el; az Egyház nyilvános életében a nagy nyilvánosság előtt áll a közösség rendelkezésére: Krisztus és az Egyház nevében cselekszik.

Az egyházi tisztség nyilvános és látható jellegét, valamint hathatós és hatalommal teli szolgálatát a szentelés kegyelmének s az Egyháztól kapott meghatalmazásnak egysége alapozza meg. Csak az jelentkezhetsz a szentelésre, akit Isten meghívott s akit az Egyház elfogadott. A szenteléssel Krisztus visszavonhatatlanul az Egyház szolgálatába fogadja a jelentkezőt; a Szentlélek kegyelméből s az Egyház megbízatásából pedig meghatalmazást és küldetést kap feladatára.

A laikus nem mondhat le a keresztségből és bérmálásból eredő kötelezettségéről a közösséggel szemben. Ezt a kötelezettséget leginkább önkéntes szolgálatokkal gyakorolja. Ott ajánlatos a laikusok főhivatású alkalmazása, ahol a feladat sajátos kiképzést követel s állandó bevetést kíván. De sem az önkéntes, sem a főhivatású lelkipásztori szolgálat nem tételezi föl, hogy az illető szükségképpen részesüljön a diakónusi vagy papi tisztségben.

A lelkipásztori hivatások kiépítése és megkülönböztetése megköveteli, hogy lépésről-lépésre az egész lelkipásztori rendszert és együttműködést is megújítsuk és fejlesszük.

2. A papok

Teológiai jellemzésük

A püspök fő feladata, hogy egyházmegyéje számára megjelenítse Krisztust mint az Egyház fejét, urát, alapját és mércéjét. Pásztori szolgálatát Krisztus nevében és teljhatalmából végzi. Ez a hatalom pedig szolgálatot jelent: részvétel a jó Pásztor küldetésében, aki életét adja juhaiért (I. Jn 10,11).

A püspök a presbitériummal együtt gyakorolja feladatát. A püspök felszenteli és küldi papjait, hogy „a teljhatalomban való részesedésük szerint gyakorolják Krisztusnak, a fejnek és pástornak hatalmát”. Ily módon teszik jelenlévővé az egyes közösségekben Krisztust mint az Egyház fejét és pástort. Innét ered, hogy senki sem helyettesítheti őket a közösség vezetői és az eucharisztikus áldozat ünneplésének elnöki tisztében.

Ennélfogva, a pap az egyházmegyéért felelős püspök presbitériumához tartozik, amely együtt viseli a lelkipásztori munkát; ugyanakkor hitközségében él, amelynek minőségéért püspökével együtt felelős.

Szerepük

A pap teológiai arculéből következnek az alábbi szerepek: „Készítse föl és képesítse – Jézus Krisztus nevében és küldetése alapján (I. 2Kor 5,20) – a közösséget és tagjait saját szolgálataik betöltésére; alapítson és vezessen közösségeket, szerezzen új tagokat s gondoskodjék az egységről“ (I. Ef 4,12) (a Német Szinódus határozatából). A közösség építésének és vezetésének papi teendőit elsősorban az igehirdetéssel, szentségek kiszolgáltatásával és a közösség testvérivé alakításával valósítja meg. Feladata az is, hogy elevenen ápolja az egységet az egyházmegyével valamint az egyetemes Egyházzal. Mindennek mély kifejezője és központja az oltáriszentség. Lelkipásztori szolgálata tehát jóval több mint pusztá szervezkedés és ügyintézés: lelki szolgálat.

Beosztásuk

Maradjon a pap emberi közelségben mind egyházközségével, mind a presbitérium s az egyházmegye általánosabb egységével. Főleg ezen a téren érezteti nyomasztó hatását a paphiány. Káros a papra és közösségére, ha nincs szilárd kapcsolat közöttük és ha a pap személyesen vagy telefonon nem könnyen elérhető. Ugyanúgy hátrányos azonban mindkettőjükre, ha a pap annyira beleolvad a rábizott közösségbe, hogy nem áll rendelkezésére a tágabb, egyházmegyei közösségnek, nem működik azzal közre.

3. Állandó diakónusok

Teológiai jellemzésük

A háromfokú egyházi tisztség feladata: jelenlevővé tenni Krisztust, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon (Mk 10,45). Az evangélium szerint a hatalom és a küldetés Jézus szeretetének jele. A diakónusokat arra rendelik és arra kapják a szentelési kegyelmet, hogy támogassák a püspököt és a papokat az igehirdetésben, liturgiában és a testvéri szeretet keresztény gyakorlásában. Bár a püspök és a papok feladata szóval és tettel tanúskodni arról, hogy Krisztus mindenki szolgája lett, egyedül képtelenek mindenkinek továbbadni a krisztusi szeretetet. Ebben a feladatban – kegyelmi küldetéssel és hatalommal – segítenek nekik a diakónusok. Mindenekelőtt a szükségét szenvedőkkel törődnek, együttműködnek a testvéri közösség kialakulásánál és kiépítésénél, a végzik Krisztus egyéb szolgálatait is.

Szerepük

A diakónus sajátos helyzetében elkerülhetetlen, hogy tevékenysége részben egybeessen a papéval és a lelkipásztori munkában részt vevő laikusokéval is. Mégis kirajzolódik megkülönböztetett tevékenységének központja:

– Katekéta. Csoportokat, sejteket épít, amelyekből kialakul a hitközség. A pap közösségvezető tevékenységétől annyiban tér el, hogy inkább előfutári, előkészítő szerepet tölt be, amellyel a központ, az eucharisztikus gyülekezet felé vezet.

– Liturgikus és igehirdető szolgálat. Együttműködik a liturgiában, a szentések kiszolgáltatásában, prédikál és hitoktat. Mindennek gyakorlásában „Krisztus, a szolga” szerepe jellemzi.

– Szociális és karitatív szolgálat. Tanúskodik Jézus előszeretettel a szűkösöget szenvedőkkel szemben. Egyszersmind tanúskodik a hitről is: missziós munkát végez.

– Szolgál, hogy mások szolgálhassanak. Szolgálni segít másokat. Úgy tárogat, hogy a szolgálatok különbözősége előmozdítsa a közösség egységét; az egység pedig sokrétű szolgálatot teremjen.

A diakonátus további fejlődését erősen befolyásolják azok a feladatok, amelyeket most, a kezdeti időben bízunk rája. Ne szűkítsük le tehát munkakörét se pusztán a liturgiára, sem a karitászra. A paphiányt se akarjuk velük úgy pótolni, hogy arcélüket elferdítjük.

Beosztásuk

Igen különböző lehet egyházközségi vagy egyházmegyei szinten. Munkájuk függ attól is, hogy fő vagy mellék hivatásként vállalják a diakonátust.

4. Laikusok

Teológiai jellemzésük

A keresztséggel és bérmálással részt vesznek a Jézusban hívők általános papságában. Első feladatuk a világ szolgálata. Társadalmi környezetüket, munkájukat, szabadidejüket, a közvéleményt, ennek szokásait, törvényeit és szervezeteit hassák át Jézus Krisztus lelkületével. Legyenek élő meghívó a krisztusi közösségbe azok számára, akikkel életűjük közös. Kezeskedjenek arról, hogy a világ kérdései és tapasztalatai eljussanak a lelkipásztori szolgálatig, az egyházközség életéig. Így segítenek az Egyház és a közösség építésében.

Szerepük

Leginkább munkájukban, családjuk keretében s hasonló területeken töltik be a világ felé irányuló lelki feladataikat, amelyeket kiegészítenek önkéntes szolgálatokkal. Azok azonban, akiknek van sajátos kiképzésük és munkaterületük, kifejezetten lelkipásztori szolgálatra szentelik magukat. Világi munkaterületekhez hasonlóan az egyházban is megőrzik az alapvető szabadságot, hogy munkát és hivatást változtathassanak. Egyházközségi szolgálatuk nem teológiai értelemben vett tisztség. Lelkipásztori ténykedésük a világban végzett szolgálatukhoz kapcsolódik. Bizonyos szakterületen, életkérdésekben illetékesek. Ezért a laikusok lelkipásztori munkájára jellemző, hogy nem általában, nem a teljes közösségért, hanem meghatározott területeken felelősek.

Néha azonban feladatuk lehet, hogy az egyházi tisztet viselők szolgálatában tág területen nyújtsanak segítséget

– A lelkipásztori előadó/előadó(nő) (asszisztens). Egyetemi végzettsége van teológiából s plébániai illetve esperesi szinten teljesít egyházi szolgálatot. Ha nagyobb körzetre vagy az egész püspökség területére kap beosztást, hivatali elnevezése szakterületét követi.

A lelkipásztori előadó(nő) feladatainak súlypontja valamelyik szakterület: vallásoktatás, katekézis, vallási továbbképzés, különböző csoportok vezetése . . . Kiképzése leginkább akkor érvényesül, ha az esperesi kerület szintjén dolgozhat. Megbízhathják a szorosan vett egyházi tisztség egyes feladatainak végzésével is, de ne ez képezze munkájának súlypontját.

Az ily módon körülírt s megnevezett lelkipásztori előadó felel meg a II. Vatikáni Zsinat felfogásának az egyházi szolgálatban álló laikusról. Ez a hivatás nincs arra rendelve, hogy pap váljék belőle.

Akadályozzuk meg, hogy a lelkipásztori előadó arcéle a pap képét vegye magára. Egyébként új, „szentség nélküli tisztség” születik (pl. „laikus-káplán”, „prédikátor”). Az ilyen irányú fejlődés azonban csak egy szintre hozná a papi, diakónusi és laikus szolgálatok kialakulófélben levő sokrétűségét.

– Az egyházközségi előadó/előadó(nő) (asszisztens). Teológiai főiskolai vagy evvel egyenértékű kiképzésű laikus, aki a hitközség keretében teljesít szolgálatot. Nagy részük azelőtt lelkipásztori segítőként dolgozott az egyházközségben.

Alapjában véve rájuk is érvényesek a lelkipásztori előadóra felállított elvek. Anyiban van eltérés a kettő között, hogy az egyházközségi előadó(nő) fő feladata a felszentelt lelkész munkájának alátámasztása. A lelkipásztori előadókhoz hasonlóan kaphatnak ők is – szakképzettségüknek megfelelően – megbízatást bizonyos szakterületekre is. Ez utóbbi esetben messzemenően önálló felelősséggel gyakorolják feladatukat a megfelelő szakterületen.

– Közösségi segítő, plébániai munkatárs. Fő- vagy mellékhivatású laikus, aki kész együttműködni a lelkipásztori feladatokban s akinek megvan erre az általános alapképzése, illetve tanfolyamokon megszerelte.

Plébániákon, illetve plébániaközösségekben teljesítenek szolgálatot, mint iredai alkalmazottak, intézők, vagy pedig fogadják a híveket, otthonaikban felkeresik őket, s egyéb hasonló feladatokat látnak el. A lelkipásztori munka szakosítása mindinkább megkívánja a plébániai munkatársak igénybevetését és felsőfokú képzését. Főképp, ha nem akarjuk, hogy az ügyintézés elsősorban a papokat terhelje, miközben elvárjuk: álljon nyitva a plébániahivatal lelkipásztori kérdések megbeszélésére is.